

יצוג לזר עליות שנות ה-30 וביניהם גם חופן יד יק"ים. שוכנו, שניים בחדר, בצריפים, שפעם שימשו לחברות הנוער - ספרטני, כיאה למבשרי הכלכלה הקיבוצית הנכונה בעתיד.

עברנו את נוהלי הפתיחה המקובלים. את הגאום המרכזי בטקס הפתיחה נשא וניה כהן, מותיקי התנועה ועין-חרוד, ששנים רבות ריכז את ועדת המשק המרכזית. בנאומו בישר לנו, שעומדים אנו להיכנס לעולם של תפיסה חדשנית של מושגי החברה והכלכלה. לא עוד יסודות השקפות עולם מיושנות, המושתתות על יסודות הפילוסופיה השקרית האירופית, אלא חשיבה חדשה בדפוסי הדיאלקטיקה המרקסיסטית. למידת סודות הטבע במטרה להשתלט עליו, בימינו! ללא יסודות החשיבה, שמקורם אצל מרקס, אין זה אפשרי כלל. וניה דיבר בנימה של איש המעורה בכל ענפי המדע: הרי לעתים קרובות נפגש עם פרופסורים ואנשי מדע אחרים; "...במובן, אם אני מדבר אתם, אין אני משתמש בשפה, בה אני מדבר אליכם!" תם, חובבן, בעל השכלת קלישאות...

הסמינר היה מתוכנן לשמונה חודשים, ארבעה מהם כמכינה (או מרעננת) במקצועות ביה"ס התיכון, לרבות המקצועות הריאליים. הלימודים היו ברמה שבין כיתה י' ו-יב'. לא מפתיע שלא זכרתי הרבה, וביתר דיוק, את רוב המקצועות לא למדתי בעבר מאחר ועזבתי את בית הספר כבר בכיתה י' - עפ"י תוכנית הלימודים של שנות ה-30 בגרמניה. בינתיים עברו עשרים שנה ומלחמת עולם, הובקע האטום והתגלה ה-DNA Double Helix של חומצת ה-DNA. באיינשטיין ומקס פלנק לא עסקו בבית הספר שלנו. בטריונומטריה ובהידראוליקה כן עסקו, אבל אני לא ידעתי מזה כלום. גם לא זכרתי מאומה מגיאומטריה של כיתה ז'. ידעתי אנגלית, ובכמה נושאים (כפיזיולוגיה של הצמח למשל) מצאתי ספרות, שבעברית עוד לא הייתה קיימת בארץ. סיפרו, שרוב המרצים במדעי הטבע באוניברסיטה כלל לא ידעו עברית. לצעירים בחבורת ה"סטודנטים" שלנו היו פחות בעיות בתחומי השכלת בית הספר. כולם היו בוגרי תיכון, שעזבו את ספסל הלימודים לא מזמן. מרביתם חברי תנועות נוער עירוניות, שהצטרפו לקבוץ אחרי הצבא, ממעגן מיכאל, משגב עם ומנרה, תל-קציר, מיישובי 11 הנקודות. האחרים, אנחנו, גילאי ה-40 ומשהו, אנחנו היינו במצב מביך ביחס לצעירים; גם מי שגמר בגרות (המיעוט) כבר שכח את רוב אשר למד. אין זה אומר שלא היו גילויי כישרונות דווקא בין קשישי המשתתפים. היה חבר מנרה, יק"ה, שרשם לפניו פתרונות כל תרגילי החשבון במהירות מחשב כיס (שטרם הומצא) עוד לפני שהמורה הספיק לרושם על הלוח - לצחוק הרועם של הכיתה.

וכך חידשנו ימינו קצדם וישבנו בכיתה ולפינו מורה עם לוח. במתמטיקה עברו על חשבונות פשוטים, משפט משולש, אלגברה, גיאומטריה, לפני שחרגו לטריונומטריה ואינטגרלים. כאן לתיכוניסטים כמובן לא היו בעיות, אך לגווארדיה הזקנה הדבר עלה בדמ: לאו דווקא במתמטיקה מתקדמת, שם בלאו הכי הרימו ידיים. אבל לתרגילי החשבון הפשוט, שלקחו אחרי השיעור "הביתה", אחדים התייחסו ברצינות יתרה וישבו עליהם עד לשעות הקטנות של הלילה, העירו חברים בזעקה לעזרה והדירו שינה. עד שמנהל הסמינר הופיע עם נאום הרגעה, לפני חבורת המהדרין, בהסבירו כי כל התרגילים האלה, אינם אלא רענון הנלמד בעבר להבנת נושאים, עליהם עומדים לשמוע.

כפי שזויינה כהן הסביר בנאום הפתיחה שלו, כוונת הסמינר ללמד את נושאי מדעי הטבע (כמו-כן של מדעי החברה) ברוח הזמן ובתפיסה מתקדמת - והקדמה הייתה במזרח! המטריאליזם הדיאלקטי לא הוביל רק לתפיסה חברתית מתקדמת, שהרי היא מתבטאת ברעיון הקיבוץ כאי סוציאליסטי בים הקפיטליסטי. מסקנותיו חייבות להשתקף גם בתפיסה מדעית שונה מזו המקובלת במערב. הוכח, מעל לכל ספק במדע הסובייטי, כי תורשה היא תוצאה של השפעת הסיבה; השפעת הגנים מוטלת בספק. תורת התורשה המערבית, הטוענת בהורשת החומר הביולוגי, באה להגן על המחזלים החברתיים של הקפיטליזם. הוכחות חותכות: לא רק ניסויים במעבדות סובייטיות בנדון, (שעד כה לא ניתן לאמתן) - הכלאות דו-זניות, שנעשו באחד המשקים של הקיבוץ הארצי, עמדו להוכיח, שחור על גבי לבן, שכך היא; אלא שצריך היה לחכות עוד קצת, ההכלאות לא רצו כל כך להניב זרעים... כך על-פי פרופסור ישיש, עולה חדש מפולין, מורה לביולוגיה בבתי הספר של השומר הצעיר ואצלנו בסמינר.

לא בכל נושאי הלימודים של המכינה הייתה השקפת עולם. מובן שבמבט כולל, הפילוסופיה האירופית הובילה מקאנט והגל גם למרקס. והמדע המודרני מוצא את משקעו בטכנולוגיה, "לטובת האנושות". אבל, כתכלית, היה חשוב לנו הידרואוליקה להבנת משק המים ורשת ההשקיה. ותורת החשמל להבנת תשתית האנרגיה, או הכימיה להבנת תורת הקרקע.